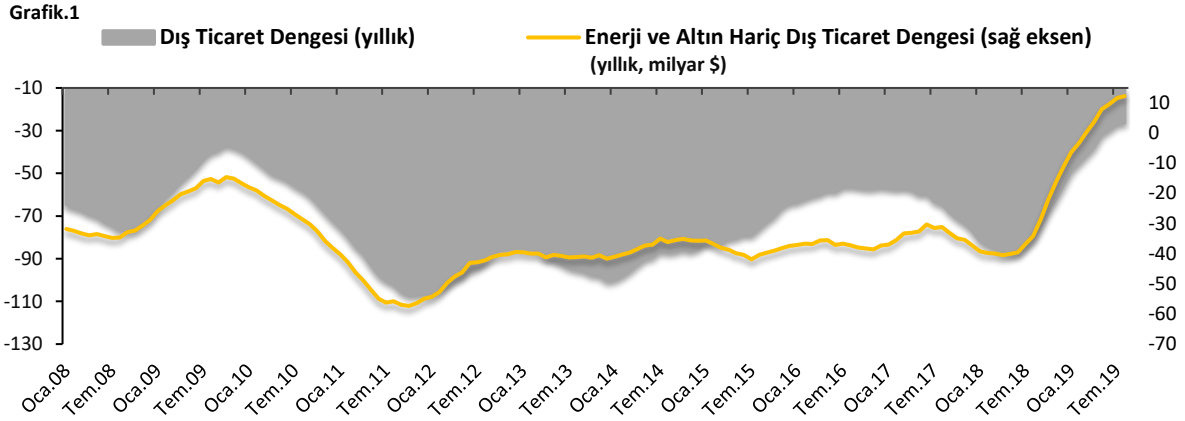

Dış ticaret açığı Ağustos ayında 2.5 milyar dolar oldu.

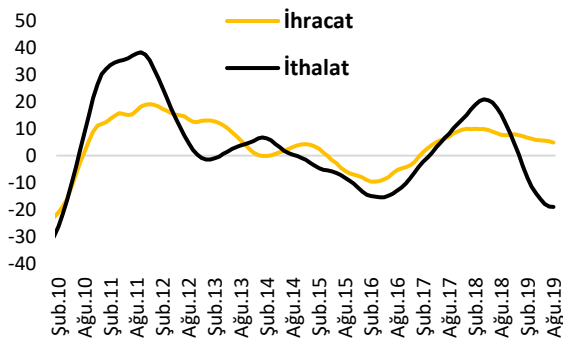
Ağustos ayında ihracatın yıllık bazda %7.8, ithalatın %1.5 artması sonucunda 12 aylık dış ticaret açığında %1.2'lik bir artış kaydedildi. Yıllık bazda yaşanan artışa karşın dış ticaret dengesindeki toparlanma devam etti ve 12 aylık dış ticaret açığı Ağustos ayında 26.4 milyar dolar oldu. Dış ticaret açığındaki toparlanmanın devam etmesinde yavaşlama kaydetse dahi ihracattaki artışın önemli katkısı oldu. Haftalık raporumuzda bu hafta Ağustos ayı dış ticaret gelişmelerini inceleyeceğiz.

Kaynak: TÜİK

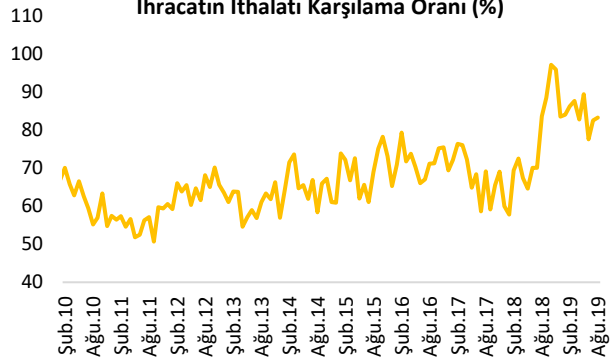
Ağustos ayında dış ticaret açığı yıllık bazda %1.2 artışla 2.5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşti. Geçen ay yıllık bazda %7.8 artan ihracat bu ay %1.5 artarak 12.5 milyar dolar olurken, ithalat %1.5 artışla 15 milyar dolar seviyesinde gerçekleşti. 2018 yılı Ağustos ayında %83.3 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı ise bu yılın aynı döneminde %83.4 oldu. Söz konusu gelişmeler sonucunda, 2018 yılı Temmuz ayında 80.3 milyar dolar seviyesinde gerçekleşen 12 aylık kümülatif dış ticaret açığı 2019 yılının aynı ayında yıllık bazda %67.1'lik gerileme ile 26.4 milyar dolara olarak gerçekleşti. (Grafik.1) Öte yandan, mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış verilere göre ihracat bir önceki aya göre %1.5 gerilerken, ithalat ise %0.4 artış kaydetti. İthalat'ın hem arındırılmış hem de arındırılmamış verilerle artmış olması, ekonomik aktivitedeki iyileşmeye işaret etmektedir. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış seride ihracat ve ithalatın momentumuna bakıldığında, ihracattaki yükselişin ivme kaybetmeye devam ettiği öte yandan ithalatta yaşanan sert gerilemenin ardından yeniden yönünü yukarı çevirdiği görülmektedir. (Grafik.2)

Grafik.2
Mevsim ve Tak. Etkisinden Arındırılmış Dış Ticaret
(12 aylık küm., 3 aylık ort., y-y%)

Kaynak: TÜİK, VakıfBank

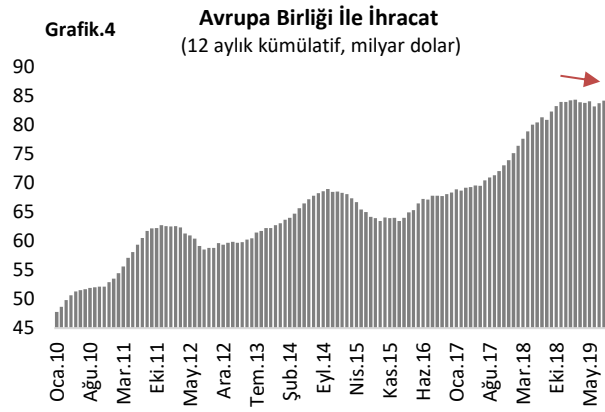
Grafik.3
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)

Kaynak: TÜİK

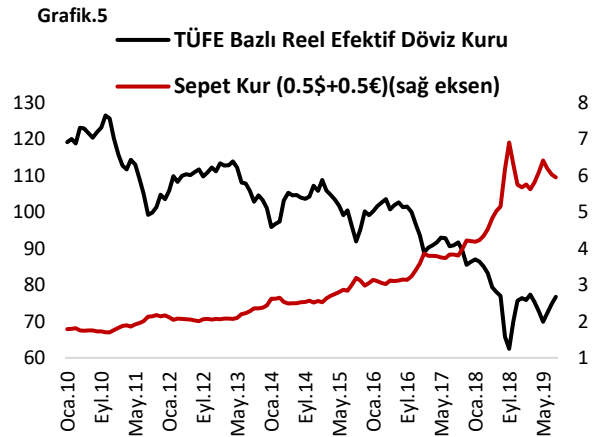
Öte yandan, toplam ihracatın %12'sini oluşturan motorlu kara taşıtlarında geçen yıla göre %13, toplam ihracatın %10'unu oluşturan kazanlar, makinalar, bunların aksam ve parçalarının geçen yıla göre %5 yükseliş kaydetti. Söz konusu kalemlerin yıllık artış hızlarındaki yavaşlama Temmuz ayında %7.6'lık artış kaydeden ihracatın artış hızının %1.5 seviyesine gerilemesinde etkili oldu. İthalat tarafında ise en çok ithal edilen ilk dört kalemdaki yıllık bazdaki gelişmeler etkili oldu. Toplam ithalat içindeki payı %22 olan mineral yakıtlar ve yağlar kaleminin yıllık bazda %5 gerilemesine karşın, toplam ithalat içindeki payı %6 olan kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar kaleminin yıllık bazda %143'lük sert artış kaydetmesi, ithalatın Mayıs 2018'den sonra yeniden artış kaydetmesinde etkili oldu. Öte yandan, en büyük dış ticaret ortağımız olan Avrupa Birliği'ne yapılan ihracatın 2018 yılı Ağustos ayındaki seviyesi olan %45'den bu yıl %48'e sınırlı artış kaydettiği, Ocak-Ağustos toplamında ise söz konusu payın %50'den (2018) %49'a gerilediği dikkat çekiyor.

Ticaret ortaklarımızdaki resesyon riski endişe yaratıyor.

Kaynak: TÜİK

ABD ile Çin arasındaki ticaret endişeleri, ihracatımızda en büyük paya sahip olan Euro Bölgesi'nde Brexit'e ilişkin belirsizliklerin devam etmesi, Euro bölgesi'nin en büyük ekonomisi olan Almanya'ya ilişkin artan resesyon endişeleri ve küresel bazda değer kaybeden euro ve bölgedeki ekonomik aktivitenin yavaşlaması ihracat pazarımızda baskı oluşturan önemli unsurlar olarak karşımıza çıkıyor. ABD Başkanı Donald Trump'ın uygulamaya koyduğu ticaret politikaları ve devam eden ticaret savaşı belirsizlikleriyle küresel büyümenin yavaşlaması, almanya'nın ihracata dayalı ekonomisi üzerinde ciddi baskı oluştururken, söz konusu ülke ekonomisine ilişkin açıklanan olumsuz üretim verileri de ülke ekonomisinin resesyona daha da yaklaştığını işaret etmekte. Ayrıca, İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden (AB) planlanan ancak ertelenen çıkışının yol açtığı belirsizlikler de Avrupa Birliği üyesi ülke ekonomilerine zarar vermekte.

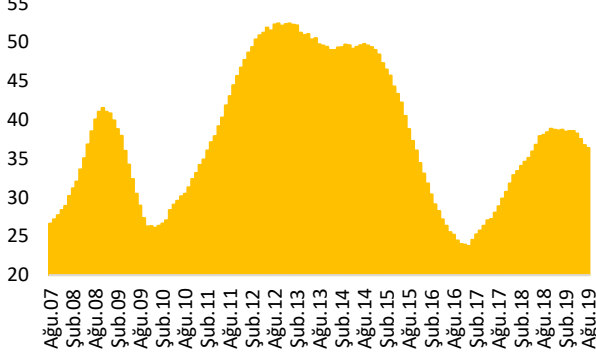

Kaynak: TCMB

İhracatımızın döviz pozisyonu bakımından oranına bakıldığında Euro ve Dolar bazlı ihracat payının birbirine oldukça yakın olduğu görülmekte. Avrupa Birliği ekonomisindeki resesyon devam ederken, ABD ile olan ihracatımız da diğer endişe yaratan bir durum olarak karşımıza çıkıyor. Türk Lirası, son bir yıldır ABD doları (USD) karşısında değer kaybediyor gibi görünse de, ülkemizde ortalama enflasyonun %15, ABD'de ise %1.5 civarında olduğu düşünüldüğünde, enflasyon farkından dolayı, aslında TL'nin değer kazandığı söylenebilir. Ancak, TL'nin geçen sene Ağustos ayında USD ve EUR karşısındaki sert değer kaybının ihracatımıza olumlu yansımaları ve söz konusu durumun hala devam ediyor olması gözardı edilmemelidir. TL'nin geçmiş yıllara nazaran değer kazanıyor olması önümüzdeki dönemde de ihracatımızı destekleyici bir algı yaratabilir. Buna karşın, mevsimsel ihracattaki yavaşlama Türkiye'nin ihracat kabiliyetinin yavaşladığını göstermektedir. Öte yandan alınan ekonomik önlemler ve piyasaya sağlanan kredi plasmanı ile ekonomik aktiviteki iyileşme ithalatımızdaki artışın, TL'de ki değer kaybı kaynaklı artan ihracatımızdaki artıştan daha yüksek olabilecektir.

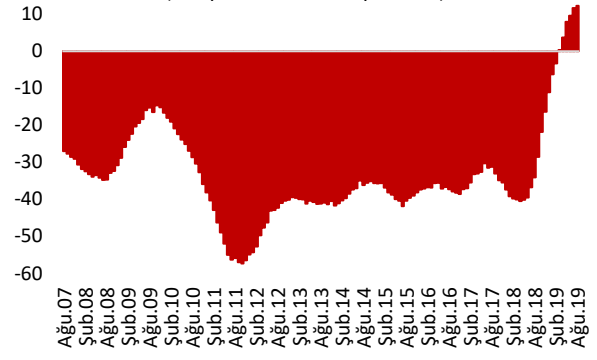
Enerji ve altın dış ticareti

Grafik.6 Enerji Ticareti Açığı
(12 aylık kümülatif, milyar dolar)

Kaynak: TÜİK

Grafik.7 Enerji ve Altın Hariç Dış Ticareti Dengesi
(12 aylık kümülatif, milyar dolar)

Kaynak: TÜİK

Enerji ithalatımızın kış aylarına yaklaşıyor olmamızdan dolayı yeniden artacağı gözardı edilmemelidir. Suudi Arabistan'ın en büyük petrol rafinesi olan Aramco'ya geçtiğimiz ay düzenlenen saldırı sonrasında artan petrol fiyatları bu günlerde yeniden gerileme kaydetse dahi, piyasada devam eden arz endişelerinin alevlenmesi ve enerji fiyatlarının artması durumunda enerji ithalatının beklenenden daha yüksek olması söz konusu olabilir. Böyle bir durumda ihracat destekli kampanyalar ya da ekonomik aktivitedeki hızlanmayla üretimin artması kanalıyla ihracatımızda bir artış kaydedilse dahi ithalat artışı bu artıştan daha yüksek kaydedilebilir.

Sonuç olarak, 2.5 milyar dolar gerçekleşen Ağustos ayı dış ticaret açığı her ne kadar önceki aya göre değişim göstermemiş gibi görünse de kompozisyonunda farklılıklar olduğu dikkat çekti. Ağustos ayı verileri bize ihracatın yıllık artış hızının yavaşlamasına karşın, ithalatta son on dört dönemdir devam eden yıllık bazda daralmanın yerini artışa bıraktığını gösterdi. 2018 yılı Ağustos ayında 80.3 milyar dolar olan 12 aylık kümülatif dış ticaret açığı ise 2019 yılının aynı döneminde, tarihinin en düşük seviyesine yakın 26.4 milyar dolara geriledi. Dış ticaret açığındaki toparlanmanın devam etmesinde yavaşlama kaydetse dahi ihracattaki artışın önemli katkısı oldu.

Önümüzdeki dönemde, ekonomik aktivitedeki canlanma ve kurda sağlanan stabilizasyon nedeniyle TL'de önümüzdeki dönemde yaşanacak bir değerlenme sonucu ithalatın artış hızının yeniden hızlanmasıyla dış ticaret açığı da yeniden yukarı yönlü bir ivme kazanabilir. Ayrıca kış aylarının yaklaşmasıyla birlikte enerji ithalatımızın artacak olması da ithalatın artışında etkili olacaktır. Ancak yılbaşındaki güçlü büyüme beklentisine karşın 2019 yılını daha sınırlı bir büyüme ile bitireceğimiz gözönüne alındığında dış ticaret açığındaki yükseliş de sınırlı kalabilir.

Haftalık Veri Takvimi (23-27 Eylül 2019)

Tarih	Ülke	Açıklanacak Veri	Önceki	Beklenti	
1.10.2019	Türkiye	İmalat PMI (Eylül)	48.0	50 (açımlandı)	
	ABD	İmalat PMI (Eylül)	51.0	51.0	
		ISM İmalat Endeksi (Eylül)	49.1	50.2	
	Euro Bölgesi	TÜFE (Eylül, y-y)	%0.1	%0.1	
		İmalat PMI (Eylül)	45.6	45.6	
	Almanya	İmalat PMI (Eylül)	41.4	41.4	
	Fransa	İmalat PMI (Eylül)	50.3	50.3	
	İtalya	İmalat PMI (Eylül)	48.7	48.1	
	İngiltere	İmalat PMI (Eylül)	47.4	47.0	
	Japonya	İşsizlik Oranı (Ağustos)	%2.2	%2.3	
		Nikkei İmalat PMI (Eylül)	48.9	--	
	2.10.2019	ABD	ADP Özel Sektör İstihdamı (Eylül)	195 bin kişi	140 bin kişi
		Japonya	Tüketici Güven Endeksi (Eylül)	37.1	--
	3.10.2019	Türkiye	TÜFE (Ağustos, a-a)		
ÜFE (Ağustos, a-a)					
ABD		Haftalık İşsizlik Maaşı Başvuruları (Eylül)	213 bin kişi	215 bin kişi	
		Hizmet PMI (Eylül)	50.9	50.9	
		Dayanıklı Mal Siparişleri (Ağustos)	%0.2	--	
			Fabrika Siparişleri (Ağustos)	%1.4	-%0.5
Euro Bölgesi		Hizmet PMI (Eylül)	52.0	52.0	
		Perakende Satışlar (Ağustos, y-y)	%2.2	%2.0	
			ÜFE (Ağustos, y-y)	%0.2	-%0.5
Almanya		Hizmet PMI (Eylül)	52.5	52.5	
Fransa		Hizmet PMI (Eylül)	51.6	51.6	
İtalya		Hizmet PMI (Eylül)	50.6	50.4	
İngiltere		Hizmet PMI (Eylül)	50.6	50.3	
Japonya		Hizmet PMI (Eylül)	52.8	--	
4.10.2019	ABD	Tarımdışı İstihdam (Eylül)	130 bin kişi	145 bin kişi	
		İşsizlik Oranı (Eylül)	%3.7	%3.7	
		Dış Ticaret Dengesi(Ağustos)	-54 milyar \$	-54.5 milyar \$	
		Ortalama Saatlik Kazançlar (Eylül, y-y)	%3.2	%3.2	

